

ПИРАТСТВОТО В КОРАБОПЛАВАНЕТО И ОТРАЖЕНИЕТО МУ ВЪРХУ МОРСКИТЕ КАДРИ И КАЧЕСТВОТО ИМ НА ЖИВОТ

инж. Йоана Симеонова Ковачева
докторант Технически университет – Варна
инж. Георги Стоянов Недев
Докторант Технически Университет – Варна
проф. д-р инж. Чавдар Илиев Александров
ВВМУ „Н. Й. Вапцаров” – Варна

***Резюме:** В настоящата публикация е изследвано морското пиратство като задълбочаващ се проблем в корабоплаването и последиците от него в мотивацията за работа на море. Разгледано е и отражението му върху психическото и физическото здраве на моряците, както и обучението преди качване на борда, като метод за справяне с пиратски нападения.*

***Ключови думи:** морско пиратство, недостиг на кадри, психическо и физическо здраве, обучение преди качване*

PIRACY IN SHIPPING AND THE REFLECTION ON SEAFARERS AND THEIR QUALITY OF LIFE

Yoana Simeonova Kovacheva
PhD Student, Technical University – Varna
Georgi Stoyanov Nedev
PhD Student, Technical University – Varna
prof. Chavdar Iliev Alexandrov, PhD
Nikola Vaptsarov Naval Academy – Varna

***Abstract:** This paper examines the maritime piracy as a growing problem in shipping and the implications for motivation to work at sea. Its impact on the mental and physical health of seafarers is also examined, as is pre-departure training as a method of dealing with piracy attacks.*

***Keywords:** maritime piracy, lack of seafarers, mental and physical health, pre-departure training.*

ВЪВЕДЕНИЕ

Пиратството датира още от най-дълбока древност, като най-ранните свидетелства за пиратски набези над кораби на егейската и средиземноморската цивилизации датират от 13-14 век пр.н.е. В началото на 21-ви век проблемът с пиратството продължава да е актуален. Зони с висока активност на пиратски набези са Сомалийското крайбрежие, водите между Червено море и Индийския океан, териториалните води на Северна Корея и Китай, като съвременното пиратство придобива тревожни измерения и в някои страни от Южна Америка – Бразилия, Колумбия, Венецуела, Перу, както и в Хаити. Особено сериозен е проблемът с т.нар. „сомалийски пирати“, които извършват непрестанни набези и на практика са блокирали една от най-интензивните и натоварени търговски морски отсечки: Суецки канал – Червено море – Аденски залив – Индийски океан. По този важен морски път годишно плават около 18-20 хиляди плавателни съдове, а там преминава и повече от 30 % от световния петрол. Бреговете на тази отсечка граничат с 3239 км. от крайбрежието на Сомалия. В началото на XXI в. Суецкия канал е загубил повече от 10 % от своя трафик, като пиратството е с по-голяма „заслуга“ дори от финансовата криза. Основният алтернативен път е около Иглен нос, представляващ най-южната точка на Африка, а танкерите с нефт, пътуващи от Саудитска Арабия до САЩ трябва да изминат с около 4345 км. в повече, отколкото през канала [2]. Глобалното морско пиратство става все по-сериозен проблем сред членовете на екипажа, особено след световната финансова криза и глобалния недостиг на корабни офицери. Редица изследвания представят резултатите от проучване на факторите, които влияят на отношението на членовете на екипажа към работата им, включително пиратството, както и определящите фактори за успеха и провала на глобалното морско пиратство, особено ролята на екипажа. Страхът да не бъдат пленени от пирати може значително да повлияе на решението им да преминат от работа на борда на кораби към работа на сушата. Това показва относителния ефект на морското пиратство върху морската кариера. Действията на екипажа играят важна роля за възпиране на относителния риск както за грабеж, така и за отвличане на кораба. Следователно работодателите в корабоплаването трябва да извършат задълбочена оценка на ефекта от морското пиратство върху усилията за набиране на персонал и да разработят политики за смекчаване на този ефект [3]. Особено внимание трябва да се отдели и на това, дали моряците, изложени на пиратство, са показали някакви измерими въздействия върху поведението на работното място или техните решения да продължат да работят на море.

ПИРАТСТВОТО КАТО ПРИЧИНА ЗА НЕДОСТИГ НА МОРСКИ КАДРИ

Морското пиратство е сред многобройните предизвикателства, пред които е изправена корабната индустрия в опитите ѝ да направи кариерата в морето привлекателна за младите хора. Следователно пиратството е тревожен въпрос, който е от ключово значение за моряците, техните семейства и международната морска общност [7]. Освен това е основен източник на риск, както за физическото, така и за психическото здраве на моряците. Пиратството не само вреди на усилията за набиране на морски кадри, но също така обезкуражават вече действащите такива да продължат кариерата си в мореплаването [6].

Предприетите досега усилия за справяне с това предизвикателство не дават особен резултат поради липсата на координация и различните мнения на основните заинтересовани страни от индустрията. Съществува спешна необходимост от хармонизиране на набора от стратегии, от страна на корабособствениците, Международната морска организация (ИМО) и държавите на знамето, за да се гарантира, че проблемът е разгледан по подходящ начин [4].

Напоследък има тревожни промени в атаките, използвани от пиратите за постигане на целта им. Случаите, при които пиратите сега са добре обучени, може да доведе до наранявания или дори смърт на членове на екипажа и е сериозна предпоставка за действащите моряци да търсят работа на сушата [8]. Откакто кризата край бреговете на Сомалия започна да ескалира през 2008 г., досега повече от 3000 моряци са били отвлечени и държани за откуп, прекарвайки месеци наред в плен при ужасяващи условия. Следователно пиратството може да бъде една от потенциалните причини сред моряците за намиране на работа на брега [5].

Оценката на въздействието на пиратството върху избора на морска кариера предполага, че симптомите на посттравматичен стрес предсказват по-високи нива на загриженост и по-голяма готовност за отказ от работа на море.

Развиващият се набор от изследвания предполага, че моряците могат да имат трайни физически и психически последици след пиратски атаки или задържане като заложници. Съществуващите изследвания върху посттравматичния стрес предполагат, че това може да има значително въздействие върху работата и социалния им живот. Към днешна дата няма достатъчно голямо проучване за ефективна оценка на риска от трайни последици при моряци - заложници след пиратска атака или конкретно изследване на

въздействието върху поведението на моряците на работното място. Морската индустрия и всички свързани с нея се сблъскват с няколко основни момента и намирането на ефективни методи за оптимизиране на щетите, нанесени от пиратството. Първо, трябва да се проучи степента на трайно увреждане при моряците, държани като заложници от пирати, чрез използването на валидирани психологически скали. Второ, да се подпомогне разработването на политики, които насърчават ефективна превенция от пиратски нападения. И накрая, за да се определи дали моряците, изложени на пиратски атаки, са показали някакви изменения в поведението на работното място или в техните решения да продължат да работят на море [11].

ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ПИРАТСТВОТО ВЪРХУ ПСИХИЧЕСКОТО И ФИЗИЧЕСКОТО ЗДРАВЕ

Налице са все повече изследвания, които показват, че пиратството може да има значително въздействие върху моряците. Преминаването през зоната с висок риск може да предизвика стрес и безпокойство у моряците. Атаките излагат моряците на риск от смърт или нараняване. Когато моряците са държани като заложници за откуп, често са малтретирани тежко. Има доказателства, че този вид стрес може да има трайно въздействие върху психологическото здраве и благополучие.

Анализ от 2016 г. на база опыта на бивши филипински заложници [12] показва високи нива на състояния, за които е установено, че предсказват трайни проблеми, включително субективен страх и загуба на контрол върху живота им. Преживяванията, причиняващи тези реакции, са свързани с редица негативни психологически въздействия, включително посттравматично стресово разстройство, депресия, злоупотреба с вещества и лошо физическо здраве и благополучие [10]. Настоящите изследвания върху въздействието на пиратството върху психичното здраве са документирали тези ефекти при някои моряци.

Проучване със седем български моряци, държани като заложници, показва значително емоционално въздействие двадесет дни след освобождаването им [9]. В хода на психологическото изследване са докладвани, чувството на откъснатост и отчуждение от близки, стрес от шумове, кошмари и нарушения на съня (проблеми със заспиването или продължителността на съня). Симптоми на тревожност, характеризиращи се с опасения, напрежение и страх в определени ситуации, или дейности, включващи

изключителна възбуда, са докладвани от повече от половината от субектите. Основното ограничение на изследването е малката група от субекти и краткия период след освобождаването им. Моряците, поради естеството на тяхната работа, са изложени на потенциално травматични събития, като дълготрайно лишаване от свобода, изолация, несигурни условия, развитие на значителни психологически или психиатрични последствия, които могат да бъдат до голяма степен предвидими. В общи линии психологическото и психиатрично въздействие върху жертвите е сходно до това да бъдат изложени на други сериозни животозастрашаващи събития, включително терористични инциденти и природни бедствия. Симптоми на тревожност, характеризиращи се с безпокойство, напрежение и страх в определени ситуации, както и някои депресивни характеристики (депресивно настроение, липса на интерес и активност, отпадналост) са на субклинично ниво (симптоми или признак на болест, които не са достатъчно изразени, за да бъдат диагностицирани или класифицирани като определена болест).

Краткотрайните въздействия на травматични събития са доста чести и не е задължително да причинят дългосрочно поражение на физическото и психическото здраве. Двата анализа показват различни видове трайно емоционално разстройство след връщане от пиратски плен без пряка оценка на клиничното психично здраве. В допълнение, феноменологията (За феноменологията крайната точка на всяко *значение* и всяка стойност е живото преживяване на хората) на мисленето на моряците за въздействието на пиратството върху цялостното им емоционално благополучие и трудността, която имаха при достъпа до подкрепа за психично здраве [13].

ПРЕВЕНЦИЯ НА ПСИХИЧЕСКОТО И ФИЗИЧЕСКОТО СЪСТОЯНИЕ НА МОРЯЦИТЕ ЧРЕЗ ОБУЧЕНИЕ ПРЕДИ ЗАМИНАВАНЕ ОТ НЕГАТИВНОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ПИРАТСКИ НАПАДЕНИЯ

Всеобхватният подход за намаляване на въздействието на пиратството вероятно изисква координирана програма - обучение преди заминаване. Това предполага, че обучението преди заминаване за моряци, преминаващи през зони с висок риск, може да бъде ценен инструмент за намаляване на дългосрочното въздействие на пиратството. Фокусът на обучението е силно насочен към смекчаване на вредите чрез акцент върху практически елементи - справяне със специфични заплахи, свързани с пиратство. Това е ценно по две причини. Така обучението всъщност може да намали заплахата от

пиратство, като предоставя на моряците повече ефективни инструменти за реагиране. Освен това, даването на план на моряците за това как да реагират, може да осигури допълнителен контрол по време на пиратска атака.

Обучението преди заминаване не е достъпно за членове на семейството, но съответна програма, фокусирана върху предоставянето на информацията за риска от пиратство и подкрепа, за членовете на семействата на моряците, би била ценно допълнение към текуща система. Една от възможностите е държавните институции, фокусирани върху пиратството, да обмислят развитието на основни инструменти за предоставяне на конкретна информация за пиратството към семействата. Друг вариант е обучението преди заминаване да включва информационен лист, специално насочен към семейства, включително точките за контакт на агенти - посредници, които могат да бъдат изпратени на семействата. В допълнение да има информация за това как да получите достъп до дължимото заплащане на моряка, докато е в плен, списък на други ресурси за подкрепа и препоръки как да реагираме на пиратите, ако се свържат директно със семействата.

Понастоящем няма съществуващи международни правни изисквания за обучение на моряци за борба с пиратството, но на национално ниво някои държави го изискват за плавателни съдове под флага на тяхната страна. През 2010 г. Филипинската администрация по заетостта в чужбина прие законово изискване филипинските моряци да преминават през обучение за борба с пиратството, преди да се качат на корабите [10]. Към днешна дата никоя друга държава не изисква от своите моряци имат подобно обучение.

До момента, няма стандартизиран, законово установен модел на обучение. Изискванията към екипажа варират драстично в зависимост от корабната компания, агенцията за набиране на екипаж, работодателя, държава на произход и регистър на знамето. Повечето налични програми за обучение подготвят невъоръжени членове на екипажа за откриване на приближаващи пирати, провеждане на правилна комуникация в случай на нападение, използване на техники за избягване и управление ситуации със заложници. Малцина се задълбочават в психологическите механизми за справяне и стратегии за психологическа устойчивост на пиратски нападения и ситуации със заложници. Разширяването на обучението за справяне с тези проблеми може да увеличи

максимално ефективността на обучението за поддържане на психическото и физическото здраве [1].

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Пиратството в корабоплаването остава сериозен проблем, който оказва дълбоко въздействие както върху световната търговия, така и върху живота на морските кадри. Последствията от него засягат не само икономиката, но и сигурността и благосъстоянието на моряците. Морските кадри често са изложени на физически и психологически рискове, включително отвличания, насилие и продължителен стрес. Това води до намаляване на мотивацията за работа в морския сектор, увеличаване на текучеството на персонала и трудности при набирането на нови кадри.

В допълнение, пиратските атаки влияят на условията на труд и качеството на живот на моряците. Те често са принудени да работят в условия на засилени мерки за сигурност, което включва дълги периоди на бдителност, ограничения в свободното движение на борда и повишено напрежение сред екипажа. Това може да доведе до влошаване на психичното и физическото здраве.

За да се справят с тези предизвикателства, международните организации, правителствата и корабособствениците предприемат различни мерки, като една от тях е обучение на екипажите за справяне с пиратски атаки преди качване на борда на кораба.

В заключение, пиратството в корабоплаването представлява многопластов проблем, който има сериозни последици за морските кадри и тяхното качество на живот. Борбата с този феномен изисква комплексен подход, който да обхваща както мерки за сигурност, така и устойчиво развитие в засегнатите региони. Само чрез съчетаване на тези усилия може да се осигури по-сигурна и стабилна среда за морския сектор и неговите работници.

ЛИТЕРАТУРА:

[1] After the release: the long-term behavioral impact of piracy on seafarers and families, Available on: <https://oneearthfuture.org/sites/default/files/documents/publications/after-release-impact-seafarers.pdf>

- [2] Economic Impact of Piracy Hits“ – The New American ; „Arab countries meet to tackle Somali pirate threat „– The Christian Science Monitor
- [3] Global maritime piracy: Impact on seafaring and the factors shaping confrontational outcomes, Available on: <https://www.semanticscholar.org/paper/Global-maritime-piracy%3A-Impact-on-seafaring-and-the-Caesar-Lewis/28f62b9364df48a69c0a7a1ab6b68670de870ecb>
- [4] IMO 2013, *Reports on acts of piracy and armed robbery against ships*, International Maritime Organisation, Available on: http://www.imo.org/OurWork/Security/PiracyArmedRobbery/Reports/Documents/193_Annual2012.pdf
- [5] ISF 2011, *Piracy crisis in the Indian Ocean*, International Shipping Federation, Available on: <http://www.marisec.org/PiracyCrisisintheIndianOcean.pdf>
- [6] Koh, P. K. 2012, *Impact of piracy on seafarers and shipping companies*, Bachelors thesis, University of Tasmania, Launceston.
- [7] Mitropoulos EE (2011) The year of the seafarer and the impacts of piracy. WMU J Marit Aff, Available on: https://www.researchgate.net/publication/227240565_The_Year_of_the_Seafarer_and_the_impacts_of_piracy
- [8] Mukundan P (2003) Piracy and armed robbery against ships today. WMU J Marit Aff 2(2):167–180
- [9] On psychological and psychiatric impact of piracy on seafarers, Available on: https://www.journal-imab-bg.org/issues-2015/issue4/JofIMAB_2015-21-4p991-994.pdf
- [10] Predicting response to exposure treatment in PTSD: the role of mental defeat and alienation, Available on: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/9690187/>
- [11] The long-term impact of maritime piracy on seafarers’ behavioral health and work decisions, Available on: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0308597X17303925>
- [12] The Phenomenology of Maritime Piracy Experiences of Filipino Seafarers, Available on: https://www.researchgate.net/publication/287151457_The_Phenomenology_of_Maritime_Piracy_Experiences_of_Filipino_Seafarers

[13] The Psychological Impact of Piracy on Seafarers, Available on:
https://scholar.google.com/scholar_lookup?title=The%20Psychological%20Impact%20of%20Piracy%20on%20Seafarers&publication_year=2012&author=M.S.%20Garfinkle&author=C.L.%20Katz&author=J.%20Saratchandra